Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 03/11/2026 16:54
Sayı: E-120.07.03-1976034

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/48120-48121 } GK12
7/48124-48128 }
7/49793 GK17

Sayı : E-85112434-610-9116409
Konu : Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : a) 31.08.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1928823 sayılı yazınız.
b) 06.10.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1953286 sayılı yazınız.

İlgi yazılar ekinde yer alan soru önergelerine ilişkin Bakanlığımızca hazırlanan cevaplar Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Nuri ERSOY
Bakan

Ek: Liste ve Cevaplar (17 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 3FC08D13-3945-4B3C-B392-E13FA1C052A8 Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/ktb-ebys

Cumhuriyet Bulvarı No: 4 Ulus Altındağ / ANKARA
Telefon No: (312) 470 8000 Belge Geçer No: (312) 470 5131
http://www.ktb.gov.tr http://sgb.ktb.gov.tr
KEP Adresi : kulturveturizmbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Hasgül ÇAKAN
İşletme İşçisi
Telefon No:(312) 470 50 05

7/48126 GK 12

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SAYIN SERHAT EREN'İN 7/48126 ESAS SAYILI SORU ÖNERGESİNE BAKANLIĞIMIZCA HAZIRLANAN CEVAP

Bakanlığımız (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü)'ca;

Osmanlı Devleti'nde kültür varlıklarının hukuki statüsünün belirlenmesi ile bunların araştırılması, korunması ve tasarrufuna ilişkin ilk doğrudan düzenleyici çerçeve, 1869 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi ile oluşturulmuştur. Anılan mevzuat, 1874, 1884 ve 1906 yıllarında yeniden düzenlenerek eski eserlerin mülkiyeti, kazı ve araştırma faaliyetlerinin ruhsata bağlanması, idari gözetim ve eserlerin ülke dışına çıkarılması gibi konularda kapsamlı hâle getirilmiştir. 1906 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi ile Osmanlı ülkesinde bulunan taşınır ve taşınmaz eski eserlerin devlet malı olduğu hükme bağlanmış ve bu eserlerin yurt dışına çıkarılması açıkça yasaklanmıştır. Cumhuriyet döneminde ise kültür varlıklarının korunmasına ilişkin hukuki çerçeve, 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ve devamında kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile sürdürülmüştür.

Kurkh Stellerinin yurt dışına çıkarıldığı 1861 yılı, ilk Asar-ı Atika Nizamnamesinin yürürlüğe girmesinden önceki bir döneme karşılık gelmektedir. Bu nedenle, söz konusu stellerin yurt dışına çıkarılmasının hukuki açıdan değerlendirilmesinde, olayın gerçekleştiği tarihteki hukuki ve idari koşulların dikkate alınması gerekmektedir. Yapılan arşiv incelemelerinde, stellerin yurt dışına çıkarılmasına ilişkin özel bir izin, mülkiyet devri veya benzeri bir tasarrufu gösteren doğrudan bir kayda rastlanmamıştır. Bununla birlikte, mevcut bilgi ve belgeler, söz konusu işlemin dönemin hukuki düzenlemeleri veya uygulamaları bakımından yasa dışı olduğuna ilişkin kesin bir değerlendirme yapılmasına imkân vermemektedir. Bu kapsamda, stellerin 1861 yılında yurt dışına çıkarılmasına ilişkin ayrıca yürütülen müstakil bir çalışma bulunmamakla birlikte, yeni bilgi veya belgelere ulaşılması hâlinde konu yeniden değerlendirilebilecektir.

Ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde, Bakanlığımızın koordinasyonunda ülkemizden yasa dışı yollarla çıkarılan kültür varlıklarının tespiti, envanterlenmesi ve takibine yönelik çalışmalar sürdürülmekte; söz konusu kültür varlıklarının ülkemize iadesi için gerekli girişimlerde bulunulmaktadır.

Yurt dışında bulunan ülkemiz kökenli kültür varlıklarının tespiti; müze, üniversite ve özel koleksiyonlar ile sanat ticareti alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların erişilebilir kayıtlarının incelenmesi, akademik yayınların taranması, gerekli durumlarda yerinde incelemeler yapılması ve Bakanlığımıza ulaşan bildirimlerin değerlendirilmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Kurkh Stelleri ile Diyarbakır kökenli olduğu değerlendirilen diğer eserler de mevcut bilgi ve belgeler çerçevesinde bu çalışmalar kapsamında takip edilmektedir.

Bununla birlikte, kaçak kazılar sonucu bulunan eserlerin kayıt altına alınamadan yurt dışına çıkarılması, özel koleksiyonlar ile bazı müze ve kurum depolarına erişimin mümkün olmaması ve eserlerin bulundukları yerlere ilişkin bilgilerin kamuoyuyla paylaşılmaması, yurt dışında bulunan kültür varlıklarımızın tamamının tespit edilmesini güçleştirmektedir. Bu nedenle, Diyarbakır'dan çıkarılmış olup hâlen yurt dışında bulunan kültür varlıklarının toplam sayısı ve ülkelere göre dağılımı hakkında kesin bir sayı verilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Kültür varlıklarının iadesine ilişkin süreçlerde, adli soruşturmaların, Bakanlığımızca yürütülen araştırmaların ve uluslararası müzakerelerin sağlıklı biçimde sürdürülebilmesi amacıyla dosyaya özgü bilgi ve belgelerin paylaşımı belirli aşamalarda sınırlandırılabilmektedir. İade işlemlerinin tamamlanmasını müteakip kamuoyuyla paylaşılması uygun görülen bilgiler açıklanmaktadır.

Yurt dışında bulunan eserlerimizin iadesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak yürütülen çalışmalar sonucunda, bugüne kadar Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Avusturya, Avustralya, Birleşik Arap Emirlikleri, Bulgaristan, Fransa, Hırvatistan, İngiltere, İsviçre, İskoçya, Sırbistan ve Macaristan'ın da aralarında bulunduğu ülkelerden toplam 26.864 kültür varlığının ülkemize iadesi sağlanmıştır. Bakanlığımızca gerçekleştirilen iade çalışmalarına ilişkin bilgilere Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün internet sayfasından ulaşılabilmektedir.

Kültür varlıklarımızın iadesine yönelik süreçler; eserlerin yurt dışına çıkarılma zamanı ve şekli, uluslararası mevzuat, ilgili ülkenin iç hukuku ve diplomatik koşullar dikkate alınarak yürütülmektedir. Ülkemiz kökenli olduğu ve yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarıldığı tespit edilen kültür varlıklarımızın iadesi için çoğunlukla diplomatik girişimlerde bulunulmakta, gerekli hâllerde ise ilgili ülkelerde hukuki yollara başvurulmaktadır. Bu çalışmalar, Bakanlığımızın koordinasyonunda Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlarla iş birliği içerisinde gerçekleştirilmektedir. Müzakere süreçlerinde ikili anlaşmalardan, uluslararası sözleşmelerden ve uluslararası teamül kurallarından yararlanılmaktadır. Kültür varlıklarının menşe ülkelerine iadesine ilişkin uluslararası iş birliği mekanizmaları ve 1970 UNESCO Sözleşmesi'nin temel yaklaşımı da bu çalışmalar kapsamında dikkate alınmaktadır.

Bununla birlikte, 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda bazı kültür varlıklarının dönemin diplomatik ilişkileri ve uygulamaları çerçevesinde yurt dışına götürüldüğü bilinmektedir. Bu tür durumlarda, ilgili kurumlar arasında diyalog ve iş birliğinin geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulmaktadır.

British Museum koleksiyonunda bulunan ülkemiz kökenli kültür varlıklarının iadesine yönelik olarak uzun yıllardır Müze ve ilgili Birleşik Krallık makamları nezdinde temaslar yürütülmekte ve gerekli diplomatik girişimlerde bulunulmaktadır. Bununla birlikte, British Museum'un koleksiyonundaki eserleri devretme yetkisinin

1963 tarihli British Museum Act ile sınırlandırılmış olması, ülkemiz dâhil köken ülkeler tarafından iletilen iade taleplerinin değerlendirilmesinde etkili olmaktadır. Kurkh Stelleri de mevcut bilgi ve belgeler çerçevesinde takip edilmekte olup ilerleyen süreçte yeni bilgi veya belgelere ulaşılması hâlinde gerekli değerlendirmeler yapılabilecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde 2017 yılında kurulan "Yurt Dışına Kaçırılan Kültür Varlıklarımızın Belirlenerek İadelerinin Sağlanması ve Mevcut Kültür Varlıklarımızın Korunması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu"nun çalışmaları kapsamında söz konusu steller doğrudan ele alınmamıştır.

Bununla birlikte, Komisyon çalışmaları sonucunda hazırlanan raporda yer alan tespit ve tavsiyeler, Bakanlığımızın kültür varlığı kaçakçılığıyla mücadele ve yurt dışındaki eserlerimizin iadesine yönelik faaliyetlerinde başvurulan kaynaklar arasında yer almaktadır.